

Enric Clusellas, en grup però fent vida a part

El dibuixant Enric Clusellas i la seva dona, Amàlia Casals, van sojornar al castell de Roissy, amb els Oliver, Trabal, Calders, Obiols, Rodoreda i tants d'altres. Però el matrimoni va decidir viure al marge d'intrigues...

Situat a la suau plana de Brie, al nord-est de París, el *château* de Roissy es va convertir, des del 3 d'abril del 1939, en residència dels intel·lectuals.

Armand Obiols i Mercè Rodoreda, a Roissy-en-Brie. La relació entre aquests dos personatges va ser la que més va influir en la tensió eròtica que es respirava en l'entorn del castell.

La vintena llarga de catalans que l'abril van ocupar l'autobús de Tolosa a Roissy era formada per Xavier Benguerel i la seva dona Rosa, Joan Oliver i la seva dona Conxita Sallarès, Francesc i Josep Maria Trabal (amb les respectives mullers, Antoinette i Georgette, i la seva mare), Armand Obiols, Mercè Rodoreda, Anna i Jordi Murià, Pere Calders, Enric Clusellas, Cèsar August Jordana, amb la seva muller Aurora Benet i els seus fills Joan i Núria, Lluís Montanyà, Sebastià Gasch i Domènec Guansé. Posteriorment, s'hi anaren afegint noves incorporacions, com les d'Augustí Bartra i Amàlia Casals, el mateix estiu del 39.

Enric Clusellas signava amb el pseudònim "Nyerra" els dibuixos que feia per a *L'Esquella de la Torratxa*, uns homes molt divertits amb bigotis de foca. La guerra el va mantenir ocupat al Cos de Carrabiners, prop de Pere Calders, bon amic i futur cunyat.

A Roissy s'hi va reunir amb qui havia de ser la seva dona, Amàlia Casals, i tots dos hi van viure un any ben llarg. Ara, des de la seva torre sota el parc de la Creueta del Coll, el matrimoni recorda una experiència amarga però plena de moments feliços.

L'Enric també ignora el criteri seguit a l'hora de formar el grup

ARXIU

de Roissy, només sap que quan Calders i ell van comentar que se n'hi anaven, l'Avel·lí Artís pare es va enrabiar de valent: "Desagraïts, més que desagraïts, amb tot el que hem fet per vosaltres i ara us n'aneu".

En canvi, sí que reté a la memòria que quan van arribar al castell ja havia esclatat la primavera, perquè "de seguida ens van donar uns *shorts* d'uniforme per transitar per aquell Versalles en petit"..

Allunyat dels intel·lectuals.

Aleshores la vida es va convertir en "una rutina amable, una disciplina agradable, els àpats a tocs de campana, els boscos per a passejar, amb la gran *allée* Cavaliers que anava cap al castell típicament francès, amb una piscina que devia ser un estany, però no crec que fos gaire profund".

L'Enric no va viure amb espe-

cial intensitat la vida intel·lectual del col·lectiu, més aviat constata que des del primer moment "així com amb el Pere sempre havíem anat molt junts, allà ell va anar tirant més per la seva banda".

Tanmateix, l'amistat amb en Calders va ser decisiva en tot moment i encara recorda quan el tenia per company de cambra i "el Pere de seguida que es llevava s'asseia a la punta del llit i es posava a escriure tot de coses en unes llibretes petites, com si s'apuntés el que havia somiat"..

Pere Calders es va embarcar cap a Mèxic el 4 de juliol del 39 i aquest mateix mes arribaven a Roissy Amàlia Casals, companya de Clusellas, i la seva germana Mercè, la primera dona de Calders. Així, mentre Mercè Casals preparava els papers per reunir-se amb el seu marit a Mèxic, l'Amàlia es va integrar a la vida del cas-

RICARD CUGAT

tell amb la seva parella. L'ambient que hi va trobar va ser d'un gran relaxament, tot i que, segons que confessa ella, "de seguida es van fer moltes capelletes, i com que nosaltres no formàvem part dels intel·lectuals... Però cadascú ja s'anava preparant la sortida individual". Parlant d'aquell ambient de tafaneries, encara els vénen a la memòria les trifulgues amoroses del "famos" Lluís Montanyà amb Aurora Benet, un secret a veus que es va alterar quan ella va preferir un metge del grup dels refugiats espanyols i després se'n va anar a Amèrica. Però la relació que més va influir en la tensió eròtica que es respirava en l'entorn del castell va ser la que ja hi havia entre Mercè Rodoreda i Armand Obiols. "La Rodoreda era molt voluptuosa. Era una persona molt lliure i informal, s'ho passava bé. Les seves rialles cobrien tots els àpats, tot i les cares de circumstàncies dels Trabal i els Oliver".

Com a persones discretes que també eren, i encara són, l'Enric i l'Amàlia es van haver d'organitzar la forma de viure al marge de les intrigues, primer a Château d'Eau, i després a Villa Rosset, la caseta que ja habitaven els pares Murià. Ell va anar durant una temporada a treballar a París, en una feina de delineant que li havia buscat Clara Candiani. Per això van traslladar-se a París, encara que els darrers dies -juny del 1940- l'Amàlia va tornar a Villa Rosset, per por dels bombardeigs, mentre ell anava i venia cada dia de la ciutat.

La sortida de París va ser dramàtica per a tothom i especialment per a ells, un matrimoni a punt de tenir un fill. En aquella atmosfera de fum i desolació, no hi havia manera d'agafar ni un tren, i van haver d'abandonar la capital a peu, juntament amb els pares Murià. "La Villa Rosset, no la vam deixar pas tots junts. De primer anàvem tirant a peu, però després vam trobar la bicicleta abandonada de monsieur Samson, l'encarregat de l'alberg, que ja havia fugit, i també vam fer servir un cotxet de criatura per

posar-hi les maletes". L'Amàlia, embarrasada de vuit mesos, va mantenir el coratge en tot moment i encara avui pot contemplar aquella situació desesperada amb uns filtres benèvols... "Vam bai-

xar a peu fins al poblet d'Égry, caminant dies i dies, entre fumes d'incendis i els avions que no paraven de bombardejar. Durant un parell de dies vam coincidir amb els alemanys, que anaven ocupant pobles, però ens van deixar passar, potser sí que els va fer efecte el meu estat... Al cap i a la fi, no en guardo un record tan desastrós, perquè sempre vam trobar menjar i allotjament. Un dia van passar els alemanys i ens van tirar caramels. Un exèrcit desfet és espantós, i veies els alemanys tan macos, tan ben vestits, nets, polits, un exèrcit ben format..."

Quan van entrar a Catalunya, la guàrdia civil els va separar a Figueres, però la darrera nit encara la van passar junts. Això ocorria el juliol del 1940 i al cap d'una setmana de ser a Barcelona els naixia el primer fill.

Isidre Grau

Enric Clusellas, el dibuixant Nyerra de 'L'Esquella de la Torratxa', va formar part dels intel·lectuals que des de Tolosa van ser traslladats a l'ídil·lic castell de Roissy. Amic i cunyat de Pere Calders, va intentar, però, fer colla a part dels escriptors.

L'Ajuntament de Lleida convoca el

15è Premi d'assaig Josep Vallverdú

Els interessats a tenir un exemplar de les bases poden adreçar-se a la Regidoria de Cultura: Carrer Major, 31. Edifici Casino Principal. 25007 Lleida. Telèfon: 973 70 03 94. Fax: 973 22 22 88

Termini de presentació d'originals: 5 d'octubre de 1998
Veredict: 20 de novembre de 1998

Dotació:

Obra guanyadora: 1.250.000 ptes i posterior publicació a Edicions 62
Obra finalista: 250.000 ptes i posterior publicació a Pagès Editors

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida